

Raadsvoorstel

Agendanr. :
Reg.nr. : 3754043
B&W verg. : 25 maart 2014
Commissie : FES
Cie_verg. : 14 april 2014
Raadsverg. : 22 april 2014

Onderwerp: Armoede en schulden in 's-Hertogenbosch

1. Status

Op grond van uw bevoegdheid kaders voor beleid op hoofdlijnen te stellen, bieden wij u ter vaststelling deze nota over Armoede en schulden in 's-Hertogenbosch aan.

2. Samenvatting

In de commissievergadering FES in september 2013 heeft het college toegezegd om in april 2014 met een raadsvoorstel Armoede en Schulden te komen. In dit raadsvoorstel doen we voorstellen over de herijking van het armoede/bijzondere bijstands- en schulddienstverleningsbeleid van de gemeente. Wij willen dat in onze stad niemand als gevolg van armoede langs de kant staat. En dat hoeft ook niet als we in staat zijn om de krachten te bundelen. Er gebeuren al veel goede dingen. Talloze initiatieven, organisaties en vrijwilligers nemen verantwoordelijkheid en bieden hulp en ondersteuning aan mensen met een laag inkomen. Die aanwezig kracht willen we bundelen en de samenwerking verbeteren door het tot stand brengen van een Armoedenetwerk .

Daarnaast geeft een aantal landelijke (voorgenomen) wijzigingen op het gebied van armoedebeleid aanleiding om ons beleid te herijken. Hiermee is ook extra geld gemoeid. We stellen voor om die middelen in te zetten om de preventie en vroegsignalering te verbeteren, de kwaliteit van de dienstverlening te vergroten en meer maatwerk te leveren ten aanzien van een aantal inkomensondersteunende regelingen. We stellen verder voor om de maatwerkvoorziening voor chronisch zieken en gehandicapten vorm te geven via de collectieve verzekering voor minima.

3. Voorstel

Bijgaand raadsbesluit vaststellen waarin wordt gevraagd om te besluiten:

1. De ontwikkeling van het armoedebeleid toe te spitsen op de volgende doelstellingen:
 - a. Vergroten van financiële zelfredzaamheid en voorkomen van armoede door inzet op:
 - Meer preventie en verbetering van de vroegsignalering
 - Kwaliteit van de dienstverlening vergroten
 - b. Uitsluiting te voorkomen door een solide vangnet gericht op participatie aan de samenleving door:
 - Meer maatwerk inkomensondersteunende regelingen
2. Daartoe de maatregelen zoals omschreven in hoofdstuk 7 te nemen
3. De extra middelen (Klijnsmagelden en Wmo-reserve) dienovereenkomstig te bestemmen
4. De extra middelen ten behoeve van de maatwerkvoorziening chronisch zieken en gehandicapten via de collectieve verzekering voor minima vorm te geven (7c)
5. Hiermee het beleidsplan schulddienstverlening 2014-2017 vast te stellen

Steller : Snellens

Tel. : (073) 615 91 14

E-mail : e.snellens@s-hertogenbosch.nl

4. Aanleiding

4.1 Waar gaat dit voorstel over

In dit raadsvoorstel doen we voorstellen over de herijking van het armoede/bijzondere bijstands- en schulddienstverleningsbeleid van de gemeente.

Met de besluitvorming over dit voorstel wordt ook voldaan aan de wettelijke verplichting om beleid(skaders) op het terrein van schulddienstverlening vast te stellen. In dit voorstel vindt u voorstellen over de onderdelen waarop we beleid willen bijstellen. Dat betekent ook dat we het huidige beleid voortzetten tenzij in dit voorstel anders wordt aangegeven.

In financiële zin gaat dit voorstel over de bestemming van de extra middelen die we als gemeente ontvangen van het rijk (Klijnsmiddelen, vanaf 2015 € 720.000 structureel), de extra rijksmiddelen voor de maatwerkvoorziening chronisch zieken en gehandicapten (loopt op tot naar verwachting € 2.1 mln) en de wijze waarop de vrijgemaakte middelen uit de Wmo-reserve (€ 200.000 in 2014, voor 2015 en verder zal met de begroting 2015 een nieuw bestedingsvoorstel worden voorgelegd), zoals besloten met raadsvoorstel Tactische kader Jeugdwet/Wmo, wordt besteed. Verder blijft dit voorstel binnen de bestaande financiële kaders voor armoedebeleid.

Op dit moment is het wetgevingstraject (aanpassing) Wwb door het rijk nog gaande. De voorstellen in dit voorstel zijn daarom onder voorbehoud van definitieve besluitvorming door het rijk.

4.2 Urgentie

Wij willen dat in onze stad niemand als gevolg van armoede langs de kant staat. En dat hoeft ook niet als we in staat zijn om de krachten te bundelen. Er gebeuren al veel goede dingen in de stad. Talloze initiatieven, organisaties en vrijwilligers nemen verantwoordelijkheid en bieden hulp en ondersteuning aan mensen met een laag inkomen. Maar ook werkgevers die zich bekommeren om werknemers in een moeilijke financiële positie en bijvoorbeeld scholen als plaats waar mogelijke uitsluiting van kinderen al vroeg gesignaleerd kan worden, spelen een belangrijke rol.

Die aanwezige kracht willen we bundelen door de samenwerking te verbeteren. Tijdens de conferentie armoede en kinderen, die in januari van dit jaar plaatsvond bleek hiervoor groot draagvlak te zijn.

Voorop staat dat werk de beste weg uit armoede is. Hier ligt ook de relatie met het regionaal arbeidsmarktbeleid en het Werkontwikkelbedrijf, WeenerXL. We willen initiatieven richten op het versterken van de zelfredzaamheid van mensen door maatwerk, een preventieve aanpak en vooral ook door samenwerking. Het belang van samenwerken wordt erkend en herkend door alle partijen. Op lokaal maar ook op subregionaal en regionaal niveau. Het is belangrijk dat partijen elkaar kunnen vinden. Dit is nog niet altijd het geval.

Als middel om deze beweging vorm te geven willen we de totstandkoming van een Bosch Armoedenetwerk stimuleren. Als lokale overheid nemen we in dit proces een aanjagende en faciliterende rol.

Daarnaast hebben we binnen de door het rijk gestelde kaders de ruimte om een aantal regelingen en vormen van dienstverleningen te organiseren. Die ruimte benutten we zo goed als mogelijk is.

Door het combineren van de mogelijkheden van bewonersinitiatieven, vrijwillige inzet, overig particulier initiatief en die van de gemeente hoeft er niemand als gevolg van een laag inkomen aan de kant de staan.

Inwoners kunnen mede door ons beleid meedoen aan de samenleving. Maar op onderdelen kan het beter. Dat is wat we kunnen concluderen uit de Armoedemonitor (O & S januari 2014).

Verbetering is nodig omdat steeds meer inwoners, vooral als gevolg van de macro-economische situatie, niet uitkomen met het inkomen en daardoor in financiële problemen komen.

We hebben de laatste jaren in het armoedebeleid vooral de focus gelegd op inkomensondersteuning en minder op het bevorderen van financiële zelfredzaamheid zodat inwoners (op termijn) op eigen benen kunnen staan. Met de transformatie van het sociaal domein willen we juist de eigen kracht van inwoners aanboren. Dat geldt ook voor armoedebestrijding. We gaan meer dan in het verleden in gesprek en nemen de inwoner en zijn financiële situatie als vertrekpunt en niet de regeling.

In het op 25 juni 2013 gepubliceerde rapport "kinderen in armoede in Nederland" van het Verwey Jonker instituut staan aanbevelingen van de kinderombudsman om de aanpak voor kinderen in armoede te verbeteren. De Kinderombudsman vraagt gemeenten een integraal beleid hierop te ontwikkelen. En dan niet alleen aandacht te hebben voor sportieve en culturele ontwikkeling, maar ook voor financiële ondersteuning, schuldpreventie, onderwijs en gezondheid. Dat kan in de vorm van een kindpakket.

Wijzigingen in het rijksbeleid

Categoriale bijzondere bijstand

In de commissievergadering FES in september 2013 heeft het college toegezegd om in april 2014 met een raadsvoorstel Armoede en Schulden te komen over een aantal ontwikkelingen op het gebied van armoedebeleid. Dit heeft onder andere te maken met landelijke (voorgenomen) wijzigingen op het gebied van armoedebeleid of regelingen die daar een relatie mee hebben. In de toelichting op het wetsvoorstel WWB-maatregelen wordt gesproken over verruiming van de individuele bijzondere bijstand. Het maatwerkprincipe is de hoofdregel. Kosten moeten daadwerkelijk noodzakelijk zijn en ook daadwerkelijk gemaakt. Om die reden wordt categoriale bijzondere bijstand voor ouderen, chronisch zieken en gehandicapten en voor ouders met schoolgaande kinderen afgeschaft. Alléén de categoriale bijzondere bijstand in de vorm van een collectieve aanvullende zorgverzekering (CAV) dan wel een tegemoetkoming in de premie van een dergelijke verzekering blijft bestaan. Deze vorm van categoriale bijzondere bijstand wordt bovendien verruimd door het schrappen van de centrale inkomensnorm van 110% van het toepasselijke sociaal minimum.

Kostendelersnorm

Per 1 januari 2015 zal in de bijstandsverlening de kostendelersnorm worden ingevoerd. Dat betekent dat de veronderstelde voordelen doordat meerdere personen met elkaar samenwonen en een huishouden voeren zullen worden verdisconteerd in de bijstandsuitkering. De bijstandsnorm per persoon zal lager worden naar mate er meer personen in de woning aanwezig zijn en zij ook met meer personen de kosten kunnen delen. Hierbij wordt gekeken naar alle meerderjarige personen in de woning. De aard van het inkomen van elk van de afzonderlijke inwonende speelt hierbij geen rol.

De Langdurigheidstoeslag

De categoriale langdurigheidstoeslag wordt per 1 januari 2015 omgevormd tot een individuele inkomensstoeslag voor personen tot de AOW gerechtigde leeftijd die langdurig van een laag inkomen rond moeten komen en gelet op hun individuele omstandigheden geen zicht hebben op verbetering van het inkomen. Deze regeling moeten we gewoon uitvoeren. Belangrijk verschil is dat in de nieuwe regeling een individuele aanvraag, een individuele toets en een individueel besluit (bij beschikking) moet plaatsvinden waar in de oude variant de toeslag op basis van de kenmerken van de doelgroep automatisch werd verstrekt. De uitvoeringslast wordt dus groter.

Afschaffing Wtcg en CER

Het Rijk heeft een tweetal financiële regelingen voor chronisch zieken en gehandicapten per 1 januari 2014 afgeschaft: de Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten en de Compensatie Eigen Risico. Gemeenten ontvangen een deel van het huidige budget om het wegvallen van deze regelingen te compenseren. Deze middelen kunnen aangewend worden om aan de doelgroep voorzieningen dan wel inkomenssteun te bieden. Voor 2014 hebben we eenmalig het wegvallen van

de compensatie van het eigen risico gecompenseerd via categoriale regeling heeft uw raad besloten om, in afwachting van de realisatie van de maatwerkvoorziening die verderop in dit voorstel aan de orde komt, de extra kosten voor deze groep voor één jaar (2014) via de bijzondere bijstand te vergoeden.

Extra geld: Klijnsmiddelen, maatwerkvoorziening chronisch zieken en gehandicapten, besteding WMO-reserve

Naast de inspanning die het kabinet levert om mensen aan het werk te helpen en te houden, stelt het kabinet structureel extra middelen beschikbaar om de armoede- en schuldenaanpak te intensiveren. Voor 2014 is er 80 miljoen euro extra beschikbaar en daarna 100 miljoen euro per jaar. Het grootste deel van de extra middelen komt beschikbaar voor gemeenten die primair verantwoordelijk zijn voor het armoede- en schuldenbeleid. Gemeenten ontvangen uit de extra middelen 70 miljoen euro in 2014 en jaarlijks 90 miljoen euro in de jaren daarna. Voor 's-Hertogenbosch betekent dit structureel vanaf 2014 € 560.000 en vanaf 2015 structureel € 720.000. Daarnaast komen er (zoals hiervoor aangegeven) extra middelen voor het creëren van een maatwerkvoorziening voor chronisch zieken en gehandicapten tot een bedrag van naar verwachting 2.1 miljoen.

De middelen worden ongeoormerkt in het gemeentefonds gestort. Inmiddels heeft de raad diverse moties/amendementen aangenomen die betrekking hebben op het inzetten van de middelen. Het college zegde toe met voorstellen te komen waarbij de middelen worden aangewend ter bestrijding van armoede en schulden en om een maatwerkvoorziening voor chronisch zieken en gehandicapten te creëren. Het college wil flexibiliteit behouden en de middelen niet uitsluitend inzetten ter bestrijding van armoede onder kinderen, maar kiest voor een brede inzet ter bestrijding van armoede en schulden. In deze nota vindt u die voorstellen.

4.3 Wat ging er aan dit voorstel vooraf

Het voorstel gaat verder op de koers die in 2013 met de discussie in de raad is besproken en doet uitgewerkte voorstellen over de toen voorgelegde dilemma's en vragen.

Door uw raad is aangedrongen op het vooraf betrekken van maatschappelijk relevante organisaties bij de totstandkoming van een nieuw beleidskader. Specifieke aandacht is gevraagd voor Kinderen en Armoede en Chronisch zieken en gehandicapten.

In januari 2014 heeft de conferentie armoede en kinderen plaatsgevonden waarin het gesprek met het veld heeft plaatsgevonden en waar input is opgehaald die in dit voorstel verder wordt uitgewerkt.

In januari 2014 heeft uw raad het tactisch kader Jeugdhulp/ WMO vastgesteld. In dit voorstel werken we de daarin vastgesteld ontwikkelingsrichting voor het sociale domein uit voor het gemeentelijk armoedebeleid.

4.4 Leeswijzer

In paragraaf 5 geven we feiten, cijfers en ontwikkelingen voor onze gemeente op het terrein van armoede, laag inkomen en schulden. Paragraaf 6 gaat over de ambitie, doelen en de verandering die daarvoor nodig is. In paragraaf 7 doen we concrete voorstellen om die doelen te realiseren en in paragraaf 8 beschrijven we wat het resultaat van het beleid moet zijn op de langere termijn. Aan de hand van die resultaten en indicatoren monitoren we het beleid en stellen het indien nodig bij. In paragraaf 9 vindt u de financiële vertaling van de voorstellen.

5. Armoede en schulden in 's-Hertogenbosch

De informatie in deze paragraaf is gebaseerd op de meest recente armoedemonitor (O&S januari 2014, bijlage) en het onderzoek schuldpreventie, O&S, februari 2014 (bijlage) en de stapelingsmonitor (2014, O&S).

Het Rijk voert een generiek inkomensbeleid en bepaalt bijvoorbeeld de hoogte van de bijstandsuitkering. Gemeenten vullen dit generieke beleid aan vanuit een zorgplicht. Gemeenten doen dit door het voeren van algemeen preventief beleid zoals arbeidsmarktbeleid, het bestrijden van voortijdig schoolverlaten, etc. én door het voeren van armoedebeleid. Armoedebeleid bestaat uit het aanbieden van diensten zoals re-integratie en schulddienstverlening en het doen van concrete verstrekkingen zoals bijzondere bijstand of het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen.

Laag inkomen

Veel mensen komen in de armoede door veeleisende zorg voor kinderen, een fysieke of psychische beperking of een laag opleidingsniveau. Meestal gaat het om een combinatie van factoren. Vaak gaat het om mensen die moeten leven van een bijstandsuitkering, éénoudergezinnen of gezinnen met één kostwinner. Een grote groep allochtone gezinnen valt onder de armen. Binnen deze groep zijn er landelijk gezien circa 250.000 werkende armen.

De Rijksoverheid heeft verschillende maatregelen aangekondigd die de koopkracht van huishoudens kunnen aantasten. Denk bijvoorbeeld aan de voornemens met betrekking tot de Wajong en de sociale werkvoorziening, en het plan om de bijstandsnorm in 20 jaar tijd geleidelijk met ongeveer 2000 euro op jaarbasis te verlagen. Ook meer autonome ontwikkelingen als het stijgen van de zorgpremies eisen hun tol.

In december 2012 is het armoedesignalement 2012 van het CBS en SCP gepubliceerd en bevat de meest actuele (2011) gegevens over armoede in Nederland. Centrale conclusie is dat de kans op armoede is gestegen ten opzichte van een jaar eerder.

Door de afschaffing door het rijk van de mogelijkheid van categoriale regelingen is er een duidelijke trend naar individuele beoordeling. Voor 's-Hertogenbosch (en voor veel gemeenten) een trendbreuk omdat de afgelopen jaren met kracht ingezet is op terugdringen van uitvoeringskosten door minder regelingen (samenvoeging), bulkverwerking en beoordeling op een aantal beleidsregels. Beoordeling van de omstandigheden en de aangetoonde noodzakelijke kosten betekent een zwaardere last voor de uitvoering.

Met het huidige armoedebeleid richten we ons op huishoudens met een laag inkomen tot 110% van het sociaal minimum. Het sociaal minimum is het wettelijke bestaansminimum zoals dat in de politieke besluitvorming is vastgelegd (bijstand, AOW, kinderbijslag). De meest recente cijfers over armoede in 's-Hertogenbosch zijn van 2011. In dat jaar had 11,5% (versus 10,6% in 2009) een inkomen tot 110% van het sociaal minimum. Het ging in totaal om 7.190 huishoudens, waarvan 1.220 eenoudergezinnen en 640 paren met kinderen.

Kinderen en armoede

Kinderen uit arme gezinnen zijn vaak slechter af. Ze zijn veel minder vaak lid van een vereniging en gaan om financiële redenen minder vaak op vakantie en maken minder uitstapjes. Soms is er geen geld voor nieuwe kleren, internet of elke dag een warme maaltijd. Bovendien ervaren arme kinderen in hun jeugd meer gezondheidsproblemen, doen zij minder mee aan allerlei sociale activiteiten, hebben zij vaak een lager opleidingsniveau en als volwassene minder vaak (vast) werk. Om het risico op armoede en sociale uitsluiting laag te houden blijft het van belang dat (arme) kinderen voldoende gelegenheid hebben een goede opleiding te volgen. Die is cruciaal voor de kansen aan het werk te komen en te blijven.

In Nederland groeit één op de 9 kinderen op in armoede. Het gaat om 377.000 kinderen. In onze stad gaat het om circa 3.000 kinderen.

Schulden

De schuldenproblematiek is de afgelopen jaren toegenomen. Dit is te herleiden tot de forse wijzigingen van de wet- en regelgeving op het sociale terrein en de ontwikkelingen in de economie en arbeidsmarkt. Veel huishoudens moeten van minder rondkomen en de financiën van huishoudens zijn

kwetsbaarder geworden. Meer huishoudens lopen risico op problematische schulden. Ze hebben vaker betalingsachterstanden en lijken geen buffer op te bouwen. Veel van deze inwoners hebben geen inzicht in hun financiën en zien vaak niet de noodzaak van een overzichtelijke financiële administratie. Problemen verergeren als het inkomen daalt. Op dit moment hebben 25% van alle huishoudens in 's-Hertogenbosch (en landelijk) één schuld of betalingsachterstand of moeite het huishoudboekje in balans te houden. Zo'n 17% van alle huishoudens bevindt zich (2012) in een problematische schuldsituatie of loopt een serieus risico om daarin terecht te komen. Meer dan 20% van de schuldenaren zijn ouders met kinderen en sociale uitsluiting voor deze kinderen dreigt.

We zien een toename van klanten met een modaal inkomen, eigen huis bezitters, zzp-ers. De problematiek is vaak complex vanwege bijkomende factoren zoals depressie, werkloosheid of relatiebreuk.

De gemiddelde schuld bij een schuldsanering bedraagt € 33.000 en stijgt jaarlijks. Gemiddeld is er dan sprake van 14 schuldeisers (bron NVVK jaarrapport 2012). In 2013 zagen we de aanvragen schulddienstverlening licht toenemen ten opzicht van 2012. In 2013 is ook fors meer ingezet op budgetbeheer. Dan beheersen we de inkomsten en uitgaven zodat schulden niet verder toenemen. Dat heeft een aantal consequenties gehad voor onze hulp- en dienstverlening en heeft geresulteerd in een verhoogde druk op de intake in de 2e helft van 2013.

Figuur 3 Aantallen Schulddienstverlening 2009 – 2013 gemeente

s-Hertogenbosch + regiogemeenten	s-Hertogenbosch + regiogemeenten					's-Hertogenbosch				
	2013	2012	2011	2010	2009	2013	2012	2011	2010	2009
Sociale leningen (aanvragen)	365	353	360	431	394	291	292	298	369	330
Integrale Intake (aanvragen)	592	585	659	774	650	466	456	506	542	477
Schuldregelen	575	486	722	619	322	445	378	543	440	210
Budgetbegeleiding	155	191	221	287	172	147	177	190	239	131
WSNP-verklaringen	250	202	467	295	229	190	168	336	206	134
Budgetbeheer	813	477	612	709	499	697	577	622	569	390
Project Eigen Woning bezit	131	94	nvt	nvt	Nvt	131	94	nvt	nvt	<u>nvt</u>
* Bijzondere groepen						250				

* *samenwerking met Juvans, SMO en Novadic Kentron ivm multiproblematiek en schulden.*

6. De beleidsuitdagingen

6.1 Ambitie

Niemand mag door armoede buiten de boot vallen of sociaal uitgesloten worden. Inwoners moeten volop mee kunnen doen in de samenleving.

Voorop staat dat werk de beste weg uit armoede is. Hier ligt ook de relatie met het regionaal arbeidsmarktbeleid en het Werkontwikkelbedrijf, WeenerXL. We willen initiatieven richten op het versterken van de zelfredzaamheid van mensen door maatwerk, een preventieve aanpak en vooral ook door samenwerking. Het belang van samenwerken wordt erkend en herkend door alle partijen. Op lokaal maar ook op subregionaal en regionaal niveau. Het is belangrijk dat partijen elkaar kunnen vinden.

Van het allergegrootste belang is een solide basisinfrastructuur. Mensen varen wel bij goede sociale netwerken en bij voldoende sociale voorzieningen als scholen, ruimtes voor ontmoeting, passende woonruimte, speelvelden, verenigingen, sportvelden, winkelcentra, gezondheidscentra. Maar alleen

de basis op orde is soms niet voldoende. Met een inkomen op het sociaal minimum is er vrijwel geen financiële ruimte om volwaardig mee te kunnen doen. Daarom ondersteunen wij initiatieven gericht op meedoen en ondersteunen we inwoners om aansluiting met andere inwoners binnen de wijk en stad te krijgen en te houden. Met het armoedebeleid proberen we uitsluiting te voorkomen en mensen te stimuleren mee te (blijven) doen in de samenleving. Het minimabeleid uit zich onder andere in het toepassen van de bijzondere bijstand. Een onderdeel van het armoedebeleid is het schulddienstverleningsbeleid, waarbij het gaat om het bevorderen van rondkomen.

Uitgangspunten van ons beleid:

- Eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van de burger
- De sociale basisstructuur ('het gewone leven') wordt sterker benut, en is ook toegerust voor mensen met problemen of beperkingen.
- De toegang (informatie en advies en lichte hulp) ligt dicht bij bewoners. De benadering van bewoners is gestoeld op mensenlogica en integraal. Eén huishouden met één aanpak met één generalist (centraal aanspreekpunt).
- Gespecialiseerde hulp en voorzieningen worden selectief maar adequaat ingezet en past bij het huishouden.
- Onze opdrachtverlening/dienstverlening wordt resultaatgericht in plaats van productgericht.
- We sluiten nieuwe coalities met andere financiers (verzekeraars, corporaties, bedrijven, scholen).
- We geven als gemeente het goede voorbeeld (burgerlogica in plaats van systeemlogica, andere rol).
- De uitvoering vindt plaats binnen het budget dat we er voor hebben of nog krijgen.

Centrale ambitie

Participatie bevorderen door financiële zelfredzaamheid te vergroten en armoede te voorkomen. Wie daartoe niet in staat is kan terugvallen op een solide vangnet dat gericht is op participatie aan de samenleving en uitsluiting voorkomt.

6.2 Wat willen we bereiken (beleidsdoelen)

De gemeente is gebonden aan de wettelijke grenzen en ruimte. Daarbinnen doen we wat we kunnen. Maar naast de overheid zijn er talrijke initiatieven, stichtingen en instellingen bezig op dit terrein. De organisaties zijn talrijk en divers blijkt uit het preventie onderzoek. Dat gaat van scholen, sportverenigingen, kerkelijke organisaties tot hulporganisaties en particulier initiatief. Er wordt volop samengewerkt, maar meestal met een beperkt aantal partners. De organisaties hebben behoefte aan verbinding met elkaar en duidelijkheid wat er kan en hoe men inwoners kan helpen.

Ze verwachten meer coördinatie van het proces in de keten om te komen tot een sluitende ketenaanpak bij lichte en zware financiële problematiek. Ze ervaren net als de gemeente dat de complexiteit toeneemt. Ze geven aan dat er betere afspraken gemaakt moeten worden om de lijnen korter te maken, zeker bij een doorverwijzing.

De uitdaging is die initiatieven bij elkaar te laten komen en kennis en kracht te bundelen. Daarom willen we een Bosch armoedenetwerk realiseren. Een netwerk met sterke wortels in de stad en de wijken. Waarin betrokken organisaties, instellingen en personen elkaar makkelijk vinden, problematiek snel wordt gesignaleerd en gezamenlijk effectieve oplossingen worden gekozen.

Met de transformatie van het sociaal domein willen we juist de eigen kracht van inwoners en die van organisaties die in de stad hard aan het werk zijn op dit terrein aanboren en beter benutten. Dat geldt ook voor armoedebestrijding. We gaan meer dan in het verleden in gesprek en nemen de inwoner en zijn financiële situatie als vertrekpunt en niet de regeling.

Schulddienstverlening

We willen dat mensen kunnen participeren en niet uitvallen vanwege financiële problemen en schulden. Er zijn teveel drempels bij de toegang tot hulp aan inwoners. Meer inwoners hebben (problematische) schulden maar komen geen aanvraag doen. En als ze wel komen lukt het niet altijd om schulden te saneren. Het schuldenpakket van klanten is toenemend ingewikkeld en de situatie is vaak complex. Dat maakt het lastiger om inwoners met schulden schuldenvrij te maken en schuldeisers mee te laten werken. De uitval is hoog. De focus bij de toegang is teveel gericht op de technische schuldregeling en niet op de factoren daar om heen. Een goed beeld van de cliënt is belangrijk om een succesvol traject te kunnen starten.

We zien ook steeds meer hogere inkomensgroepen in financiële problemen komen.

Er is een groot netwerk van organisaties die iets doen aan financiële problemen. De meeste zien mogelijkheden om meer samen te werken met de gemeente en andere organisaties. Daarbij inzicht te bieden, expertise te delen, rollen helder te maken, dossiers te delen en te zorgen voor een betere en warme overdracht. Binnen de kaders van de privacywetgeving natuurlijk.

Door preventie en vroegsignalering willen we voorkomen dat mensen in een situatie van armoede en of schulden terecht komen. Voorkomen is altijd beter dan genezen. Door de toename en huidige ontwikkelingen moeten we onze werkwijze op deze terreinen tegen het licht houden. We zijn te vaak te laat. Dat is ook de constatering van partijen in de stad.

Als er toch financiële problemen ontstaan is het essentieel dat mensen tijdig aankloppen voor hulp en advies. De drempel om dit te doen moet dus zo laag mogelijk zijn. We willen dat partijen bij wie mensen financiële verplichtingen aangaan, tijdig een problematische financiële situatie signaleren. Teruglopende inkomens of gebeurtenissen die het leven in één klap veranderen moeten tijdig herkend worden.

Signalen kunnen op veel plekken worden opgevangen: op school, bij instellingen voor dak- en thuislozen, tijdens een budgetcursus voor bijstandsgerechtigden, door een werkgever, woningcorporaties, verzekeraars of door bedrijven die zien dat achterstallige betalingen op dreigen te lopen.

Er zijn in de stad veel partijen actief bij het geven van steun en het oplossen van financiële problematiek. Bestaande initiatieven willen we meer koppelen aan onze aanpak. Met deze partijen gaan we afspraken maken over de toegang tot hulp, over vroegsignalering en over adequaat verwijzen naar de juiste plek voor degene die ondersteuning nodig heeft. Dit sluit ook aan in de ontwikkeling van het sociale domein. We willen een sterke sociale basisstructuur en samenhangende, lichte tijdelijke hulp dichtbij. Hier ligt ook de relatie met een andere belangrijk ontwikkeling in de het sociale domein; die van de realisatie van de Wijkteams en de Basisteams Jeugd.

Doelstellingen

Vergroten van financiële zelfredzaamheid en voorkomen van armoede

- Meer preventie en verbetering van de vroegsignalering
- Kwaliteit van de dienstverlening vergroten

Uitsluiting voorkomen door solide vangnet gericht op participatie aan de samenleving

- Meer maatwerk inkomensondersteunende regelingen

7. Wat gaan we ervoor doen

7.1 Meer preventie en verbetering vroegsignalering

- *Naar een Bosch armoedenetwerk: preventie en vroeg signalering met partijen in de stad.*

De wijkteam(s) zien we als vooruitgeschoven post (één huishouden, één plan en één budget). Vrijwilligers in de stad en professionals moeten beter in staat zijn beginnende problematiek te onderscheiden en zorgen voor een warme overdracht als ze zelf niet kunnen voorkomen dat er schulden/armoede ontstaat. We gaan de kennis delen met deze partijen. De knelpunten bespreken en inzicht te geven over hoe je signalen kunt oppakken en financiële problematiek kan herkennen. Wanneer we doorverwijzen, hoe (warm!) en met welke informatie. We willen ons vanuit schulden meer richten op jongeren en daarbij de vindplaats gebruiken (scholen, sportclubs). We gaan informatie geven over (leren) omgaan met geld en het beperken van uitgaven. Inwoners moeten op verschillende plaatsen terecht kunnen. De gemeente en partners (o.a. Juvans, Divers en Humanitas) bieden ondersteuning bij het ordenen van de administratie. Volgens het preventieonderzoek zijn meer organisaties hier mee bezig. Ieder vult dit op eigen wijze in. We kunnen van elkaar leren en de aanpak verbeteren en dit bij andere organisaties weer uitdragen. Daarbij willen we ook zeker doelgroepen ondersteunen die te kampen hebben met inkomensterugval, bijvoorbeeld zelfstandigen en de groep die moeilijk kan rondkomen door een laag inkomen of hoge vaste lasten. We willen jongeren met schulden of risico's daarop extra ondersteunen. Dit doen we al bij aanmelding van een uitkering bij het jongerenloket en straks het werkontwikkelbedrijf. We helpen ze met het stabiliseren van hun financiële positie en leren ze om te gaan met geld. We gaan ervoor zorgen dat professionals en vrijwilligers de weg weten te vinden naar de gemeente. Of naar andere organisaties zoals de Stichting Leergeld, het Jeugdsportfonds/Jeugdcultuurfonds, Stichting Weekje Weg, de Vincentiusvereniging, de Voedselbank en Voor Elkaar aan de Slag. De gemeente doet dit samen met vele betrokkenen in de stad, cliëntenraden maar natuurlijk ook de eigen uitvoering. De gemeente heeft een nadrukkelijke rol bij het faciliteren en samenbrengen van de partijen. Zo werken we toe naar een eigen Bosch Armoedenetwerk.

- *Perspectief op werk*

We willen werkgevers betrekken bij het ondersteunen van hun werknemers met schuldenproblematiek. Gemeenten en werkgevers hebben een gedeeld belang bij de vroegsignalering en het voorkomen én oplossen van schulden bij werknemers en bij het behoud van werkgelegenheid. Beide partijen willen dat de werknemer participeert en functioneert. Samenwerking ligt voor de hand. Uit landelijk onderzoek blijkt dat 30% van de werkgevers ondersteuning wil bieden maar niet weet hoe dat moet. Daarom willen we bij onze lokale werkgevers de behoefte onderzoeken en tegelijk een plan van aanpak ontwikkelen. Steeds meer ZZP-ers komen in financiële problemen. Zij zijn gebaat bij (tijdelijke) financiële ondersteuning in de vorm van een adviesgesprek of een budgetmaatje om aan het werk te blijven. Bij re-integratie moet in een zo vroeg mogelijk stadium aan de schuldsituatie worden gewerkt. Als dit niet gebeurt, is de kans groot dat het re-integratietraject niet slaagt. De schuldsituatie kan het leven van de klant zo beheersen, dat hij zich onvoldoende kan concentreren op werk of het zoeken naar werk. We willen al bij het aanvraagproces van de (nieuwe) klanten van WeenerXL, UWV of schulddienstverlening nagaan of er sprake is van schuldenproblematiek en daarop actie ondernemen.

- *Een verbetering van de digitale informatie over schuldhulp voor burgers en voor en door organisaties*

Er zijn verschillende signalen dat de digitale informatie over schuldenproblematiek niet duidelijk en versnipperd is. We willen burgers helpen hun weg te vinden in de informatievoorziening zodat zij met

eenvoudige tips snel zelf aan de slag kunnen. Daarnaast zorgen we ervoor dat organisaties de juiste informatie kunnen vinden zodat zij ook hun klanten daarmee kunnen verder helpen. We gaan met organisaties het digitale aanbod verbeteren door de juiste informatie te geven over financiële problematiek.

- *Meer hulp organiseren bij het op orde houden van de financiële administratie*

Als er nog geen sprake is van zware schulden kan de emotionele last van het moeilijk op orde houden van de inkomsten en uitgaven groot zijn. Verschillende partijen bieden hulp, maar het is nog niet genoeg. Met ondersteuning kunnen meer vrijwilligers die hulp bieden. We willen inzetten op het mobiliseren daarvan. Met partijen in de stad gaan we de nazorg verbeteren om herhaling van schuldsituaties te voorkomen.

- *Uitwerking Woonlastenakkoord*

In 2013 heeft RIGO onderzoek uitgevoerd naar woonlasten van Bossche huurders. Daaruit bleek dat nu al 26% van de huurders te hoge woonlasten heeft. Te hoge woonlasten ontstaan als er sprake is van een disbalans in het inkomen enerzijds en de woonlasten (huur, energie en overige woonlasten) anderzijds. De verhuurdersheffing dwingt corporaties om de huren te verhogen en scherpere keuzes te maken in investeringsbeslissingen. Het RIGO-onderzoek heeft aangetoond dat het aandeel huurders met te hoge woonlasten bij ongewijzigd beleid zal toenemen tot 37% in 2018. Met het voorliggende armoedebeleid wordt met de extra inkomensondersteunende maatregelen indirect een bijdrage geleverd aan het verminderen van de woonlastenproblematiek. Om de zorgelijke trend te kunnen afbuigen zal echter meer nodig zijn. Corporaties, gemeente en het stedelijk huurdersplatform werken dan ook aan een woonlastenakkoord waarin naast een ambitie, ook een brede aanpak is opgenomen. In de uitwerking daarvan leggen we de verbanden met het in deze nota genoemde beleidsdoel die gaat over het vergroten van financiële redzaamheid. Onder andere willen we een pilot starten waarbij een 'wooncoach' middels informatie en budgetbegeleiding mensen die moeite hebben hun woonlasten te betalen, te helpen hun woonlasten weer te beheersen. Enerzijds door gebruik te maken de bestaande voorzieningen en mogelijkheden, anderzijds door ook nieuwe maatwerkoplossingen te bedenken. We streven ernaar om deze dienst zoveel mogelijk te integreren in bestaande structuren om te voorkomen huishoudens voor elk onderwerp te maken krijgen met een apart coach of dienstverlener. in Wij verwachten u het woonlastenakkoord in april te kunnen presenteren.

- *Beschermingsbewind beperken / Pilot bewindvoering in eigen beheer*

Bij bewindvoering bepaalt de kantonrechter dat een bewindvoerder de financiën regelt van iemand die niet in staat is om dat zelf te doen vanwege zijn lichamelijke of geestelijke toestand. De noodzaak van de kosten bewindvoerder staat hiermee vast. De gemeente is verplicht bijzondere bijstand te verstrekken voor deze kosten als de klant over onvoldoende inkomen en vermogen beschikt. Een deel van de groep burgers wordt mogelijk te snel door de rechter onder bewindvoering geplaatst. Gevolg daarvan is dat men geen enkel zicht meer heeft op de eigen financiën en daar ook geen zeggenschap meer over heeft. De klant wordt vaak niet meer gestimuleerd om in de toekomst zijn financiën zelf te regelen. Wij denken dat dit de zelfredzaamheid niet ten goede komt als niet van tevoren goed is onderzocht of iemand het zelf kan. Wij willen onderzoeken wat de reden is van een snelle doorverwijzing, tijdelijk budgetbeheer hiervoor aanbieden ter voorkoming van een te snelle doorverwijzing en in gesprek gaan met de rechtbank over de toewijzing en eventuele nazorg verplichtingen. Wat we ook willen doen is in gesprek gaan met beschermingsbewindvoerders over nazorg en uitstroom. Waarbij wij ze ondersteuning kunnen bieden via budgetbegeleiding. Tijdelijk budgetbeheer is veel goedkoper en effectiever dan bijzondere bijstand verstrekken voor de kosten van een bewindvoerder. Daarnaast zijn er flinke verschillen in de kwaliteit van dienstverlening van de bewindvoerders. Een aandachtspunt is bijvoorbeeld dat er bij een aantal bewindvoerders weinig kennis aanwezig is over schulddienstverlening. Dit heeft soms tot gevolg dat tijdens het beschermingsbewind schulden

ontstaan of dat doorverwijzen naar schulddienstverlening minder makkelijk gaat. Daarnaast belast bewindvoering het budget bijzondere bijstand substantieel. In 2013 kenden we aan circa 1.100 klanten een vergoeding toe met een totaal bedrag van circa € 1.2 mln. Enkele jaren geleden bedroeg dit € 400.000 euro.

Het ministerie wil graag weten hoe de gemeentelijke bijzondere bijstandskosten zich ontwikkelen in het kader van vergoedingen voor beschermingsbewind. De Stimulansz doet in opdracht van het ministerie van SZW onderzoek naar beschermingsbewind. Resultaten worden begin 2014 aan de Tweede Kamer aangeboden. De overweging om bewindvoering al dan niet in eigen beheer uit te voeren zal hier een onderdeel van zijn.

Vanwege de genoemde kwaliteitsaspecten en de financiële druk op de bijzondere bijstand willen we hiermee een proef starten gedurende een jaar. Als dit tot een aanzienlijke besparing en betere kwaliteit leidt, willen we dit continueren. De besparing op bijzondere bijstand wordt dan voor de uitvoering in eigen beheer ingezet.

De maatregelen samengevat

- Naar een Bosch armoedenetwerk: preventie en vroeg signalering met partijen in de stad.
- Perspectief op werk
- Een verbetering van de digitale informatie over schuldhulp voor burgers en voor en door organisaties
- Meer hulp organiseren bij het op orde houden van de financiële administratie
- Uitwerking woonlastenakkoord
- Beschermingsbewind beperken / Pilot bewindvoering in eigen beheer starten

Kosten	2014	2015	2016	2017
<i>Preventie en verbetering vroegsignalering</i>	349.000	292.000	416.000	332.000

7.2 Kwaliteit van de dienstverlening vergroten

- *Verbeteren van de diagnose/klantanalyse door invoering van een nieuw diagnose-instrument*

Het vangnet schulddienstverlening moet integraal en open staan voor inwoners die nog geen problematische schulden hebben, of die niet geholpen kunnen worden met een schuldregeling. Een analyse op de klant die verder gaat dan schulden alleen. Dat leidt tot een totaaloplossing gericht op de juiste dienst (gemeente of partner) en vanuit de juiste plek. In het rapport "huishoudens in de rode cijfers 2012 (Panteia, Research to Progress, i.o.v. ministerie van SZW) wordt gewezen naar hulpmiddelen om een goede diagnose te maken. Een diagnose-instrument is zo'n hulpmiddel dat al in een groot aantal gemeenten succesvol wordt gebruikt.

Door gebruik te maken van een diagnose-instrument weten we meer over de regelbaarheid van de klant, de beïnvloedbaarheid van schuldsituaties, het bestedingsgedrag, de leefsituatie, de sociale participatie, andere belemmeringen gedrag en motivatie. Ook in 's-Hertogenbosch gaan we dit doen. De cliënt gaat in de nieuwe aanpak meteen vanaf het begin zelf zorgen voor de benodigde minimale financiële stabiliteit. De ondersteuning richt zich daarbij vooral op het 'weer zelf kunnen'. De diagnose levert de benodigde informatie op voor een plan van aanpak: welk aanbod en ondersteuning is nodig en wie kan dit het beste leveren. Dat kan zijn schuldregelen, hulp bij het ordenen van de administratie of een stabilisatietraject. Maar alleen als burgers het niet zelf kunnen en onvoldoende ondersteuning hierbij heeft in zijn eigen steunsysteem.

- *Toegang verbeteren met behulp van partners in de stad zodat zware financiële problematiek sneller wordt opgepakt.*

Uit de aantallen blijkt dat veel inwoners met (problematische) schulden zich niet melden bij schulddienstverlening. Aan de andere kant zien we dat er veel partijen in de stad zich bezig houden met financiële problematiek om onze inwoners te helpen.

Wel weten we aan de hand van het preventieonderzoek dat partners het lastig en complex vinden om het op te lossen en behoefte hebben om wat er al is meer te verbinden. Zij geven ook aan dat er nog veel onopgeloste financiële problematiek is.

We willen dat er sneller een passend aanbod wordt geboden. Door het passende aanbod willen wij (tussentijdse) uitval voorkomen en willen we de doorlooptijd voor een regeling verkorten. Daarnaast willen wij het aanbod van de partners in de stad met elkaar verbinden en onderdeel laten zijn van een gezamenlijk aanbod en een sluitende aanpak. Problematische en risicovolle schuldensituaties via gemeente en haar partners en lichtere financiële problematiek bij maatschappelijke organisaties. Daarbij adequaat te verwijzen of op te schalen als dat moet naar het wijkplein als verbindingpunt, de natuurlijke vindplaats van inwoners (de wijk) of rechtstreeks naar schulddienstverlening. Hierdoor worden inwoners op de juiste plek geholpen en vallen mensen minder uit of raken uit zicht.

- *Intensivering budgetbeheer*

In 2013 is fors ingezet op budgetbeheer. Waar (nog) geen schuldregeling mogelijk is wordt budgetbeheer tijdelijk ingezet om de financiële situatie van een klant te beheersen en zodoende te stabiliseren. Door tijdelijke inzet van budgetbeheer wordt financiële stabiliteit gecreeerd. In deze periode is er meer ruimte en rust om te werken aan de oplossing van de problematiek en de inzet van gerichte hulp gericht op zelfredzaamheid. Hiervoor wordt budgetbeheer niet meer alleen aangeboden in combinatie met een schuldregeling maar ook breder ingezet.

We verwachten dat de vraag hiervoor verder gaat toenemen. Doel is om de klant weer te leren om te gaan met het huishoudboekje

- *Certificering van de gemeentelijke dienstverlening*

Schuldeisers zijn eerder geneigd in zee te gaan met gecertificeerde organisaties.

Het vergemakkelijkt de communicatie naar schuldeisers "wij leveren kwaliteit". Het certificaat is een keurmerk voor goede en transparante organisaties. Het is een objectieve manier om aan te tonen dat we onze zaken goed op orde hebben en anderzijds ons kritisch te laten doorlichten en de voor ons nog "onzichtbare" knelpunten om te zetten in verbeterpunten. Meer dan 50% van de gemeenten is gecertificeerd. In 2014 richtten we de werkprocessen en dienstverlening zo in dat we 2015 gecertificeerd zijn. Onze klanttevredenheid maakt daar onderdeel van uit.

De maatregelen samengevat

- Verbeteren van de diagnose/klantanalyse door invoering van een nieuw diagnose-instrument
- Toegang verbeteren met behulp van partners in de stad zodat zware financiële problematiek sneller wordt opgepakt.
- Intensivering budgetbeheer
- Certificering van de gemeentelijke dienstverlening

Kosten	2014	2015	2016	2017
<i>Kwaliteit dienstverlening vergroten</i>	498.500	564.000	489.000	469.000

7.3 Meer maatwerk inkomensondersteunende regelingen, beter toegesneden op deelname aan de samenleving.

Het armoedebeleid is bedoeld voor mensen met een laag inkomen, zodat ze kunnen meedoen in de samenleving. Van een laag inkomen is het nauwelijks mogelijk om de kosten van materiële, culturele en sociale activiteiten te betalen. Met het minimabeleid proberen we uitsluiting te voorkomen en mensen te stimuleren mee te (blijven) doen in de samenleving. Het minimabeleid uit zich onder andere in het toepassen van de bijzondere bijstand. Gezien de trend van toenemende armoede die onder meer wordt veroorzaakt door het economische tij, en de extra gelden die door het rijk naar gemeenten gaan om die trend te verzachten kunnen we een aantal regelingen verruimen zodat het voor mensen met laag inkomen mogelijk blijft om mee te doen. Hieronder vindt u die voorstellen.

- *Het Bossche kindpalet: Het verhogen van het subsidieplafond "Maatschappelijke Participatie Kinderen"*

Het gemeentelijk beleid is erop gericht dat kinderen, ongeacht het inkomen van hun ouders, voldoende kansen moeten krijgen om mee te doen in de maatschappij en hun talenten moeten kunnen ontwikkelen.

We doen al veel met de organisaties in de stad en als gemeente. De aanbevelingen van de kinderombudsman zijn waardevol en waar nodig willen we het verschil maken.

In onze stad kiezen we ervoor om het onderwerp Kinderen en Armoede te integreren in het Armoedebeleid, wel met nadrukkelijke aandacht voor kinderen. In 's-Hertogenbosch richten met behulp van de gemeente Stichting Leergeld, Jeugdportfonds, Jeugdcultuurfonds en Kindervakantieweek zich op de participatie van kinderen in de leeftijd van 4 tot 18 jaar uit arme gezinnen. De instellingen werken met professionals uit jeugdzorg, de sportverenigingen en het onderwijs. Kinderen ontvangen geen vergoeding meer van de gemeente, maar ontvangen via de fondsen een verstrekking in natura. Het geld voor het lidmaatschap e.d. wordt overgemaakt rechtstreeks aan bijv. de sportvereniging.

Het aantal aanvragen via de fondsen voor kinderen stijgt hard. Alle kinderen die daadwerkelijk actief mee gaan doen, horen ook een verstrekking in natura te ontvangen.

Om de stijging van aanvragen op te kunnen vangen via de fondsen stellen wij voor het subsidieplafond "maatschappelijke participatie kinderen" te verhogen met € 30.000 in 2014 en € 52.000 vanaf 2015.

- *Gratis bibliotheekabonnementen voor kinderen tot 18 jaar.*

De bibliotheek in 's-Hertogenbosch heeft voor kinderen tot 15 jaar een Jeugdpas. De Jeugdpas is gratis. Voor kinderen van 15 tot en met 17 jaar kent de bibliotheek een Scholierenpas. Deze kost € 35, maar de uitleningen zijn gratis.

We stellen voor om de bibliotheek gratis toegankelijk te maken voor alle kinderen tot 18 jaar. De subsidie aan de bibliotheek zal daartoe met het hierna genoemde bedrag worden verhoogd. De aanname is dat 50% (ongeveer 2.300 jongeren) van de jongeren van 15 tot 18 gebruik zal maken van deze regeling.

- *Het verhogen van de bijdrage maatschappelijke participatie van (jong) volwassenen*

Het college heeft in 2010 de verbeterde participatieregeling vastgesteld.

Naar analogie van de werkwijze bij minima huishoudens voor kinderen willen we een infrastructuur ontwikkelen waarbij ook voor (jong) volwassen minima gesubsidieerde instellingen laagdrempelig verstrekkingen in natura doen. We gaan het Bossche Armoedenetwerk benutten om de haalbaarheid van een dergelijk fonds te onderzoeken.

Minima sporten minder vaak dan niet-minima (armoedemonitor). Van de minima sport ruim de helft (56%) minimaal 1 keer per maand, terwijl dit bij de niet-minima bijna drie kwart (74%) is. De sportdeelname onder minima is vergelijkbaar met de vorige meting.

Een derde (31%) van de minima gaat minimaal één keer per jaar naar een toneel-, cabaret-, musical- of dansvoorstelling. Dat aandeel is lager dan bij de niet-minima. Daar bezoekt ruim de helft (57%) minimaal één keer per jaar een toneel-, cabaret-, musical- of dansvoorstelling.

Er maken circa 750 volwassenen gebruik van deze regeling. We stellen voor om het bedrag aan te passen aan de stijging van de prijzen. Daartoe zal de vergoeding moeten stijgen naar €125,- (in plaats van de huidige € 100,-). De kosten van de regeling stijgen daarmee naar € 95.500. Daarnaast bieden we de mogelijkheid om bijzondere bijstand voor maatschappelijke participatie aan te vragen voor bibliotheekabbonementen voor volwassenen.

- *Het verhogen van de bedragen voor de langdurigheidstoeslag*

Voor een aantal regelingen wordt gewerkt met vaste verstrekingsbedragen. Het is mogelijk om de verstrekingsbedragen te laten stijgen. Op die manier kunnen de extra middelen worden ingezet en komen deze ten goede aan een groep mensen die langdurig van een laag inkomen moet rondkomen. We bieden daarmee een solide vangnet voor mensen die (tijdelijk) geen enkele verbetering meer kunnen verwachten in hun inkomenssituatie.

Voor de langdurigheidstoeslag willen we de hoogte aanpassen met de normale stijging van het prijsindexcijfer voor gezinsconsumptie. De hoogte van de langdurigheidstoeslag was sinds 2008 bevroren.

- *De maatwerkvoorziening chronisch zieken en gehandicapten via de collectieve zorgverzekering voor minima vormgeven.*

De compensatieregelingen WTCG en CER zijn net als bijzondere bijstand (medisch gerelateerd) bedoeld voor compensatie meerkosten. We stellen u voor het vergoeden van meerkosten via de collectieve zorgverzekering mogelijk te maken en zodoende een maatwerkvoorziening te creëren voor chronisch zieken en gehandicapten. Zorgverzekeraars VGZ en CZ staan hier positief tegenover. Pas in juni 2014 wordt duidelijk of de verzekeraars de uitgebreide pakketten in 2015 al zullen kunnen aanbieden. Als dat niet het geval is zullen we 2015 als overgangsjaar beschouwen en in dat jaar een (tijdelijke) andere route nemen in de vorm van een forfaitaire vergoeding of een verstrekking via de individuele bijzondere bijstand om zodoende toch een passende voorziening te creëren.

We stellen daarnaast voor om de inkomensgrens voor de collectieve verzekering naar 130% te verhogen. Voor nieuwe instromers is dat nu 110%. Om de armoedeval te beperken is het mogelijk om eenmaal ingestroomd tot 130% een vergoeding te blijven ontvangen. De voordelen van de verzekering blijven behouden maar de bijzondere bijstand voor de groep tussen 110 en 130% stopt in die gevallen. In de nieuwe situatie zou de vergoeding via bijzondere bijstand behouden blijven. Het aantal potentiële deelnemers stijgt daardoor met 4600 deelnemers van 9.400 naar circa 14.000 personen. De huidige collectiviteit kent een bezettingsgraad van 55%. De verwachting is dat er maximaal 2.300 deelnemers extra in de collectiviteit zullen instromen. Dit is met name de groep chronisch zieken en gehandicapten waarvoor de uitgebreide variant wordt geboden.. De gemeentelijke vergoeding daarvoor zal circa € 45 bedragen (In november maken de verzekeraars de definitieve premies bekend). We stellen eveneens voor om de tegemoetkoming in de zorgpremie voor de basisvariant te verhogen naar € 15,-. Hiermee willen we ook de collectieve verzekering beschouwen als een voorliggende voorziening, waardoor in principe geen recht meer bestaat op individuele bijzondere bijstand voor medische kosten. Er is immers een adequate voorziening. Voor kosten die NIET verzekeraar zijn, zoals bewassingskosten, energiekosten en kosten van maaltijdvoorziening blijft de individuele bijzondere bijstand open staan.

- *Afschaffen categoriale regeling voor chronisch zieken en gehandicapten,*

Gevolg van rijkswetgeving. Hiermee valt een bedrag **vrij**. Via de hierboven genoemde maatwerkvoorziening geven we vorm aan een voorziening die tegemoet komt aan de meerkosten die deze groep mensen in verband met hun ziekte of handicap heeft.

- *Hulp bij inrichtingskosten voor nieuwkomers.*

Aanvragen voor inrichtingskosten worden nu vaak afgewezen. Voor deze kosten moet worden gereserveerd ook met een uitkering. In de praktijk is vaak geen reserveringscapaciteit aanwezig. De aanvraag voor de inrichtingskosten wordt afgewezen en de mogelijkheid voor leenbijstand wordt geboden. Vaak gaat dan om nieuwkomers in de gemeente of dak- en thuislozen. Voor nieuwkomers is het heel duidelijk dat er geen enkele mogelijkheid is geweest om te reserveren voor inrichtingskosten. De nieuwkomer wordt zo direct geconfronteerd met het afsluiten van een lening bij de gemeentelijke kredietbank. De rente komt voor vergoeding via bijzondere bijstand in aanmerking. Bovendien zet het mensen direct op achterstand en is het risico op schulden groot. Voor een beperkte groep waarbij het niet mogelijk is om te reserveren en waarvoor door middel van particulier initiatief geen oplossinge gerealiseerd kan worden willen we bijstand om niet verstrekken voor deze kosten. In 2013 zijn er 36 leningen verstrekt voor een gemiddeld bedrag van € 1.250.

- *Inkomensgrens voor minimavoorzieningen verhogen naar 120% van het bijstandsinkomen.*

Momenteel kan iedere inwoner van 's-Hertogenbosch met een inkomen tot 110% van de bijstandsnorm een beroep op bijzondere bijstand. De toegang tot de bijzondere bijstand kan worden verruimd door het aanpassen van de inkomensgrens. Daardoor krijgen meer mensen met een laag inkomen toegang tot het gemeentelijk minimabeleid. 's-Hertogenbosch heeft 7.200 huishoudens met een inkomen tot 110% van de bijstandsnorm, de doelgroep van het minimabeleid. Een verruiming van de inkomensgrens tot 120% betekent een verruiming van de doelgroep naar 9.590 huishoudens. Momenteel (bron stapelingsmonitor) wordt in 's-Hertogenbosch door 5.305 huishoudens een beroep gedaan op bijzondere bijstand. Het gaat hierbij om 8% van alle huishoudens in onze stad. (ter vergelijking het landelijk gemiddelde is 5%).

Nota bene: De voorgestelde verhoging geldt niet voor kwijtschelding en toeslagen (zoals langdurigheidstoeslag). Voor kwijtschelding blijft de wettelijke norm gelden, ook voor toeslagen blijft de inkomensgrens op 100%.

De maatregelen samengevat

- Verhoging subsidieplafond "Maatschappelijke Participatie Kinderen
- Gratis bibliotheekabonnementen voor kinderen tot 18 jaar
- Verhoging bijdrage maatschappelijke participatie volwassenen
- Het verhogen van de bedragen voor de langdurigheidstoeslag
- De maatwerkvoorziening chronisch zieken en gehandicapten via de collectieve zorgverzekering voor minima vormgeven. In dit verband de inkomensgrens collectieve zorgverzekering voor minima naar 130% te verhogen)
- Afschaffing categoriale regeling voor chronisch zieken en gehandicapten
- Hulp bij inrichtingskosten voor nieuwkomers
- Verhoging inkomensgrens voor minimavoorzieningen naar 120%

Kosten Meer maatwerk inkomensondersteunende regelingen	2014	2015	2016	2017
Toename verstrekkingen ink grens 120% (bereik 10%)	153.797	153.797	153.797	327.594
Toename maatschappelijke participatie	20.000	20.000	20.000	20.000
Verlaging medische kosten		-80.000	-80.000	-80.000
Verlaging categoriale bijzondere bijstand	-202.000	-202.000	-202.000	-202.000

Verhoging landurigheidstoeslag	109.153	170.631	216.966	234.878
Toename collectieve ziektekosten	0	1.589.911	1.589.911	1.589.911
Toename inrichtingskosten	100.000	100.000	100.000	100.000
Verhoging subsidies	30.000	52.000	52.000	52.000
Bibliotheekabbonnementen 15-18 jaar	80.000	80.000	80.000	80.000

8. Resultaten

Of de aanpak ook bijdraagt aan de hiervoor gestelde doelen willen we meten aan de hand van een aantal indicatoren. We formuleren een meerjarig resultaat op die indicator.

Indicator	Nulmeting	Resultaat 2017
Uitval tussen aanvraag en start schuldregeling	30%	Maximaal 20%
Aantal succesvolle afrondingen van schuldregeling na start	41%	Minimaal 46%
We voldoen aan de wettelijk termijnen voor wacht- en doorlooptijden	Stellen we in 2014 vast	Intake: max. 4 weken Crisis: max. 3 dagen
Beoordeling klanttevredenheid	Stellen we in 2014 vast	7
Aantal klanten na schuldregeling heeft nazorgtraject	Stellen we in 2014 vast	Minimaal 70%
Het aantal succesvol afgeronde trajecten (minnelijk/wettelijk)	Stellen we in 2014 vast	Minimaal 70%
Doorlooptijd van de minnelijke schuldregeling is	Stellen we in 2014 vast	Maximaal 250 dagen
Deelname aan sport door minima		50%
Minima met voldoende sociale contacten		65%

Het preventieonderzoek van december 2013 herhalen we in het voorjaar 2017.

Kwalitatieve resultaten

- De partners van de gemeente krijgen gerichter het dossier van de klant en het plan van aanpak. De schuldenaar en schuldeiser heeft een helder beeld van zijn aandeel en wat hij/zij kan verwachten van de gemeente;
- De kwaliteit van schulddienstverlening zal worden verbeterd dankzij certificering. Samenwerking met partners en schuldeisers wordt hierdoor bevorderd;
- Met de analyse op de klant, het maatwerk bij de toegang, het aanbod, de verlening van nazorg met partijen in de stad komen we tot een integrale aanpak van financiële problematiek.
- De partijen in stad hebben dankzij deskundigheidsbevordering handvatten gekregen om inwoners te ondersteunen met financiële problematiek;
- Partijen in de stad hebben goede afspraken gemaakt over de onderlinge samenwerking, toegang tot hulp, over vroeg signalering en over goede verwijzing naar de juiste plek. De informatievoorziening van partners en gemeente sluit, binnen de kades van de privacywetgeving, op elkaar aan. Er is een sluitend netwerk in de stad ontstaan.
- Jongeren weten hun weg naar financiële zelfstandigheid.
- De organisaties/vrijwilligers die inwoners helpen bij het ordenen van de administratie is toegenomen.
- De digitale informatie over schuldhulp voor burgers en voor en door organisaties is verbeterd

9. Financiële paragraaf

Hieronder vindt u een financieel overzicht van middelen en bestedingen/ontvangsten op het terrein van armoede en schulden. Op basis van de meicirculaire zullen definitieve extra middelen in de begroting 2015 en verder verwerkt worden. Voor het volledige beeld zijn in de regels "bestaand beleid" de middelen en uitgaven van het huidige armoedebeleid opgenomen. We zoomen daarbij niet in op het niveau van de verschillende regelingen of diensten. Die vindt u in de begroting. In het overzicht ziet u de extra middelen en de kosten van de maatregelen die we voorstellen in deze nota.

Middelen	2014	2015	2016	2017
Bestaand beleid	7.932.610	7.932.610	7.932.610	7.932.610
Extra "klijnsma-middelen" inschatting o.b.v. dec.circulaire '13	560.000	720.000	720.000	720.000
Extra middelen maatwerkvoorziening	360.000	1.728.000	2.128.000	2.144.000
Extra middelen WMO-reserve	200.000	PM*	PM*	0
Extra middelen WOB	95.000	0	0	0
Totaal middelen	9.147.610	10.580.610	10.980.610	10.796.610
Bestedingen/ontvangsten	2014	2015	2016	2017
Bestaand beleid	8.038.083	7.928.083	7.928.083	7.928.083
<i>Maatwerk inkomensondersteuning</i>				
Toename verstrekkingen ink grens 120% (bereik 10%)	153.797	153.797	153.797	327.594
Toename maatschappelijke participatie	20.000	20.000	20.000	20.000
Verlaging medische kosten		-80.000	-80.000	-80.000
Verlaging categoriale bijzondere bijstand	-202.000	-202.000	-202.000	-202.000
Verhoging landurigheidstoelage	109.153	170.631	216.966	234.878
Toename collectieve ziektekosten	0	1.589.911	1.589.911	1.589.911
Toename inrichtingskosten	100.000	100.000	100.000	100.000
Verhoging subsidies	30.000	52.000	52.000	52.000
Bibliotheekabbonementen 15-18 jaar	80.000	80.000	80.000	80.000
<i>Preventie en verbetering vroegsignalering</i>	349.000	292.000	416.000	332.000
<i>Kwaliteit schulddienstverlening vergroten</i>	498.500	564.000	489.000	469.000
Totaal bestedingen	9.176.533	10.668.422	10.763.757	10.851.466
Saldo	-28.923	-87.812	216.853	-54.856

** Met het tactisch kader Wmo/Jeugdhulp is het bestedingsplan Wmo voor 2014 vastgesteld. Met de begroting 2015 zal het bestedingsplan voor het nieuwe begrotingsjaar worden vastgesteld. De hier genoemde PM-posten (die gaan over €200.000 per jaar) maken onderdeel uit van de besluitvorming over dat bestedingsplan.*

Burgemeester en wethouders van 's-Hertogenbosch,
De secretaris, De burgemeester,

mr. drs. I.A.M. Woestenberg mr. dr. A.G.J.M. Rombouts

Bijlagen:

- Advies Cliëntenraad AmSZ
- Advies GehandicaptenPlatform
- Collegereactie op het advies van de Cliëntenraad AmSZ/GehandicaptenPlatform
- Advies Wmo adviesraad
- Collegereactie op het advies van de Wmo adviesraad
- Factsheet maatwerkvoorziening chronisch zieken en gehandicapten
- Armoedemonitor
- Rapport schuldpreventie

Ter inzage:

De gemeenteraad van 's-Hertogenbosch in zijn openbare vergadering van 22 april 2014;

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 25 maart 2014, regnr.3754043;

gelet op de Gemeentewet;

Besluit

1. De ontwikkeling van het armoedebeleid toe te spitsen op de volgende doelstellingen:
 - a. Vergroten van financiële zelfredzaamheid en voorkomen van armoede door inzet op:
 - Meer preventie en verbetering van de vroegsignalering
 - Kwaliteit van de dienstverlening vergroten
 - b. Uitsluiting voorkomen door solide vangnet gericht op participatie aan de samenleving door:
 - Meer maatwerk inkomensondersteunende regelingen
2. Daartoe de maatregelen zoals omschreven in hoofdstuk 7 te nemen
3. De extra middelen (Klijnsmagelden en Wmo-reserve) dienovereenkomstig te bestemmen
4. De extra middelen ten behoeve van de maatwerkvoorziening chronisch zieken en gehandicapten via de collectieve verzekering voor minima vorm te geven (7c)
5. Hiermee het beleidsplan schulddienstverlening 2014-2017 vast te stellen

's-Hertogenbosch,
De gemeenteraad voornoemd,
De griffier,

De voorzitter,

drs. A. van der Jagt

mr. dr. A.G.J.M. Rombouts

Inhoudsopgave

1.	Status	2
2.	Samenvatting	2
3.	Voorstel	2
4.	Aanleiding	4
4.1	Waar gaat dit voorstel over	4
4.2	Urgentie	4
4.3	Wat ging er aan dit voorstel vooraf	6
4.4	Leeswijzer	6
5.	Armoede en schulden in 's-Hertogenbosch.....	6
6.	De beleidsuitdagingen	8
6.1	Ambitie	8
6.2	Wat willen we bereiken (beleidsdoelen)	9
7.	Wat gaan we ervoor doen.....	11
7.1	Meer preventie en verbetering vroegsignalering	11
7.2	Kwaliteit van de dienstverlening vergroten	13
7.3	Meer maatwerk inkomensondersteunende regelingen, beter toegesneden op deelname aan de samenleving.....	15
8.	Resultaten	18
9.	Financiële paragraaf	19